A falu nem hitt a mendemondának

A napokban közgyűlést tartottak a Bordányi Előre Szakszövetkezetben. Előtte többen rebesgették, az elnök, *Nagy Huszein Tibor* lemond. Ez nem történt meg Volt alapja ennek a találgatásnak, vagy kacsa az egész? — kérdeztem az érintettől.

— Úgy nem lehet dolgozni, ha az ember nincs döntési pozícióban. Ha tényleg nem bíznak bennem a tagok, akkor le kell vonnom a következtetést. A mendemondák hozzám is eljutottak. s ezek ellen nehéz védekezni. Ezért döntöttem úgy magamban, hogy föladom. Épp a közgyűlés hangulata, menete győzött meg, ezt nem tehetem, *cserbenhagyásnak számítana.* Pedig kedvem lett volna megnézni, hogyan boldogulnak a gazdasággal a partvonalról bekiabálók. Aki á-t mond, mondjon b-t is.

— *Miből érezte meg, hogy nem veszett még el a bizalom?*

— Egy felszólaló kérte, mondjon le a vezetőség és az elnök. Tekintve, hogy ez napirenden kívüli indítvány volt, megszavaztattuk, hogy a közgyűlés foglalkozzon-e vele. *Csak két ember nyújtotta fel a kezét.* Ekkor gondoltam meg magam.

— *A vádak?*

— *Mesés fizetés és prémiumok*, nagy értékű villa Újszegeden, két építkezés más nevén, az Agrárszövetség pénzéből eltett 2 millió forint. A választási kampányban találták ki a lejáratásomra. *Egyik sem igaz.* A jövedelmemről kötelességem tájékoztatni a közgyűlést, nem titok. Nyolc éve dolgozom itt, akkor nősültem. Összesen nem kerestem tisztán másfél milliót, mint amit egyéves jövedelmemül híreltek. A fizetésem 1986 óta nem emelkedett. Szolgálati lakásban élünk, amiből a munkakör megszűnése után ki kell költözni. *Az lenne a normális, ha tényleg építkeznék.* Nincs miből. Egyébként a „villámat" én is megnéztem, tényleg szép. Kár, hogy a Bába ügyvédé, s nem az enyém. Az Agrárszövetség elszámolt a pénzével, onnan se csurranhatott.

— *A cipőüzemük „elkótyavetyélését", a Tomafruct Kft. súlyos gazdasági nehézségeit is sokan az ön számlájára írják.*

— A kft. működéséhez valóban újabb tőke bevonására van szükség. Ezt termelői részvényekkel próbáltuk megoldani. Kevés ember vállalkozott rá, a rizikón kívül ebben biztos szerepe volt az igen erős ellenpropagandának is. A nyáron dolgozni tudunk, de csak úgy, hogy *már nem a termelők kezében lesz a tulajdonosi többség.* A cipőüzem eladásáról épp ezen közgyűlésen alakult ki élénk vita. Ugyanis a döntés joga a közgyűlésé. Megszavazták, s ez bizonyítéka annak, hogy *reális összeget akarunk érte kapni.*

— *Miért kell eladni?*

— Ez egy jól működő üzem, osztrák exportra dolgozunk. Az osztrák cég vetette föl, megvenné. Cserében vállalja, hogy a termelést és létszámot megháromszorozza.

— *Mi ebből az önök haszna?*

— Az, hogy életképesebb lesz a falu. Az új munkahelyek *elfogadható, biztos jövedelmet adnak.* A napi 8 órás munka után a földet művelők, igénybe véve a szövetkezet szervezeti hátterét, kiegészíthetik azt. Egyébként a vételárat is csak újabb munkahely teremtésére lehet felhasználni. A küldöttgyűlés határozza meg, hogy mire.

T. Sz. I.

A biztosítószelep kiolvad

Az 1990-es esztendő beköszöntése után Románia fokozatosan egy csatamezőhöz kezdett hasonlítani. A rövid időtartamú összetartást — vagy ami ennek tűnt — a lappangó feszültségek és ellentétek feléledése követte. *Az úgynevezett szocializmus ideje alatt a romániai társadalom „lassú tűzön forrt"*, mint a kuktafazék. A mindennapi életben *az ember* a rendszerrel szemben két, általános magatartástípust vállalhatott: 1. *Félrevonult*, minimumra csökkentve a társadalmi és kiváltképpen a politikai életben való részvételt, és ezáltal elkerülve a kompromittáltatást. Egy ilyen állásfoglalásnak az volt az előnye, hogy az egyén lelkiismerete tiszta maradt, ugyanakkor egy sor lemondást és megalázkodást foglalt magában. 2. *A rendszer* és ennek a szabályainak *nyílt elfogadása*, ami bemocskolta a lelkiismeretet, de komoly társadalmi és anyagi előnyökkel járt. Minden társadalmi csoportban voltak emberek, akik az egyik, vagy másik modell szerint viselkedtek. A köztük érlelődő ellentétek, konfliktusok a rendőri, totalitárius állam törvényei miatt nem törhettek ki nyíltan. A hihetetlenül alacsony életszínvonal (állandóan hiányzott valami: a kenyértől a villamos áramig) egy „teljes" hiánygazdaságot hozott létre, amelyben *az „élelmesek" dáridóztak. A túlélés ára: a tisztesség, vagy az idegek feladása.*

Mi történt most, amikor *a „csoda"-fazék biztonsági szelepe elolvadt?* Kétségtelen, mindezek a konfliktusok, amelyek mostanáig lassú tűzön forrtak (sokszor a gáz is hiányzott), '89 decembere után erőtteljesen rotyogni kezdtek. Rögtön egy gyanúval és idegességgel telítődött légkör jött létre. Türelmetlenségünk a régi szerkezetek megdöntésében és új, demokratikus keretek kialakításában megütközött a többiek azon törekvésével, hogy átmentsék a régi struktúrákat — vagy azért, mert eddig jó megélhetést biztosított számukra, vagy egyszerűen azért, mert félnek az újtól, az ismeretlentől. *A mostani harc nem* annyira *egy tényleges politikai küzdelem, mint inkább alkalom* azoknak, akik az egyik vagy a másik szempontot képviselik, *hogy nyiltan összecsaphassanak.* Magától értetődően, azok, akik korábban félreálltak, most kinyilvánítják az elképzeléseiket arról, hogy „milyen lesz majd". A másik tábor, azok, akik megszokták, hogy a hatalom támogatása jutalommal járt, meg lettek fosztva a (telj)hatalomtól, és arra ébredtek, hogy a társadalom peremén találják magukat, gyanútól és gúnytól körülvéve. Ők, akik mindig azért küzdöttek, hogy a „jó oldalon" legyenek, most egyszerre a rossz oldalon kötöttek ki. A törtetők, a könyöklők megvárták a dolgok kialakulását, és látván, hogy általában a helyzet kedvez nekik, újra startoltak.

Röviddel *a forradalom után egy sor, független egyesület jött létre*, amelyek polgári jellegűek, és nyilvános céljuk az ország társadalmi és politikai fejlődésének befolyásolása, és olyan problémák megoldása, amelyekben számos állampolgár érdekelve van. Ilyenek például a bukaresti Grupul pentru dialog social (A társadalmi párbeszéd csoport), Grupul independent pentru democratia (A demokráciáért küzdő, független csoport), Alianta poporului (A nép szövetsége), Asociatia 16—21. decembrie (December 16—21. egyesület), vagy a temesvári Societatea „Timisoara" (Timisoara társaság), *Tot Banatu-i fruncea (Egész Bánság élenjár).* Ez az utóbbi egyesület, amely a nevét egy lokálpatrióta jelmondattól vette, hatékonyan közreműködött a hadsereg demokratizálásáért tevékenykedő bizottsággal; elektronikus adatfeldolgozó eszközök igénybevételével az egyesület tagjai nagy segítséget nyújtottak a városi és megyei tanácsok választásának szervezésében és lebonyolításában. Az informatikai eszközökkel dolgoztak a rendőrség útlevél osztályán is, segítséget nyújtva ahhoz, hogy a lakosság rövidebb időn belül hozzájusson ehhez az okmányhoz. (Ez utóbbi támogatási forma csak április 11-éig tartott, mert azon a napon a belügyminisztérium megtiltott mindennemű polgári „beleavatkozást". A *„Timisoara" Társaság* — a „Timisoara" újság kiadója — arra törekszik, hogy *serkentse a lakosság polgári öntudatát. A Temesvári Kiáltvány*, a legfontosabb dokumentum, amelyet ez a társaság az ország közvéleménye elé bocsátott, kifejezi az európai politikai és társadalmi rendszerbe való újrabeilleszkedési törekvéseket, és előirányozza a szemmel látható szakítást a múlt rendszerrel (elutasítja ennek javított formában való visszarendezését). Az egész országban a kiáltvány szövegét egyrészt nagy lelkesedéssel fogadták, másrészt pedig dühösen támadták. A kiáltvány *fétféle értelmezése* — és az ebből fakadó viselkedés — megfelel a cikk elején leírt kétféle magatartásnak. A kommunista párt volt tisztségviselői hevesen visszavágtak, érezvén, hogy kísérleteik a politikai életben való újrafelkapaszkodásra, meg vannak hiúsítva. Támadásaik (a régi sztálinista módszerek szerint a besúgás, rágalom, hamis tájékoztatás segítségével) valójában csak azt jelzik, hogy félnek a futam elvesztésétől. Másrészt ezek a támadások igazolják a kiáltvány állításainak igazát és szükségszerűségét az előrehaladásban. Ilyen látószögből tekintve a támadásokra, csak *a helyzetünket erősítjük.* A mi (a „Timisoara Társaság) *tevékenységünk távlati jellegű* — nem csak a román társadalom jelenét, hanem a jövőjét is célba vesszük — mivel az átrendezési folyamat a totalitárius államtól a demokráciáig egy olyan folyamat, amely időt igényel. Amit mi akarunk, az az, hogy ez az időtartam minél rövidebb legyen.

Harsányi Niki és **Doina**,
a „Timisoara" Társaság
nevében

A „megújulás platform" bojkottja

Lesz-e Néppárt-szakadás?

A Magyar Néppárt ma tartja Budapesten országos gyűlését. A választásokra nagy várakozással készülődő, de azon súlyos vereséget szenvedett, és így a Parlamentből „kiszorult" párt — amely az egykori Nemzeti Parasztpárt és a Petőfi Párt jogutódjának vallja magát — mostanában komoly belső csatározásokkal, pozícióharcokkal hívta fel magára a figyelmet.

(Részletek az MNP megújulás platformjának sárvári nyilatkozatából, melyet június 11-én hoztak nyilvánosságra: *„... ennek a pártnak múltja volt, jelene már nincs, jövője még lehet. A párt vezetése szürke, jellegtelen, megújulásra képtelen... Miközben Bibó Istvánra, Illyés Gyulára, Németh Lászlóra hivatkoztunk, aközben egyesek Erdei Ferenc és Nánási László politikusi szemléletét hozták a pártba. Így a Magyar Néppárt nem tudta lemosni magáról a baloldali blokkot támogató hajdani vezetői miatt ráragasztott „gatyás kommunisták" jelzőt... A választási kampány utolsó napjaiban a pártelnök televíziós szereplései lerombolták a párt még meglevő tekintélyét is.")*

*

Dr. Kovács Kálmán, a párt volt választási kampányfelelőse: — Március végén hét fővel létrehoztuk a radikális alapszervezetet Szegeden. Részt vettünk a megújulásplatform munkájában; ám a körülmények olyanok voltak, a nosztalgiázó idős párttagok oly mértékben kezükben tartották a hatalmat, hogy egy idő után minden cselekvést értelmetlennek ítéltünk. Föloszlattuk a radikális alapszervezetet, s — *Fábián Ferenccel*, a volt városi titkárral egyetemben — kiléptem a pártból.

— *Mekkora volt a választások idején a Néppárt tényleges, és mekkora az aktív tagsága? Mennyi ma?*

— Más volt a hivatalosnak feltüntetett adat, és más a valóság. Mint választási felelős sem tudtam sosem pontosan, hogy hány tagja van a pártnak; országos szinten is nagy volt a ködösítés. Tudomásom szerint legfeljebb 100-120 MNP-tag volt Csongrád megyében; Szegeden körülbelül ennek a fele. A működőképes, aktív tagság a „legjobb időkben" sem érte el a 20 főt Szegeden. A városi szervezet jelenleg 3-4 nosztalgiázó, idős, nyugdíjas emberből áll.

*

(Részlet az MNP ügyvezető elnökségének június 19-i állásfoglalásából: *„... a magát megújulási platformnak nevező csoportosulás... szervezői a párt kereteinek, pártbeli kapcsolatainak a felhasználásával egy új párt szervezését kezdték el, azzal a ... céllal, hogy vagy magukhoz ragadják a pártban a vezetést, vagy... kiválnak a pártból, külön pártot alakítanak. A legtevékenyebb szervezők: Varga Csaba, Szoboszlai Zsolt, ..., Kovács Kálmán, ..., valamennyien volt MSZMP-tagok... Az ügyvezető elnökség úgy határozott: nem tűrheti tovább a párt kereteiben egy idegen párt szervezkedését, s a felsoroltak tagsági jogainak a gyakorlását felfüggeszti.")*

*

Dr. Kovács Kálmán: — Az ügyvezető elnökség állásfoglalása önmagáért beszél, mutatja módszereiket. A fenti állásfoglalást június végén lakásomra is elküldték, pedig jól tudták, hogy már április végén kiléptem a pártból, minthogy a választási vereség után helyükön maradt vezetőkkel nem kívántak tovább együtt dolgozni. Azóta semmiféle kapcsolatom nincs a Magyar Néppárttal. Súlyos tévedés az állásfoglalás egyik állítása, tekintve, hogy sem MSZMP-tag, sem KISZ-titkár soha nem voltam.

— *Úgy tudom, hogy átlépett a Kereszténydemokrata Néppártba, melynek sajtóügyeit intézi.*

— Igen; jómagam első pillanattól kezdve minden szinten erőteljesen szorgalmaztam — akkor még, mint az MNP tagja — a kereszténydemokratákkal való együttműködést. Sajnos ezt nem sikerült megvalósítani. Az általam elképzelt MNP-nek nem a parasztpárti hagyományokat kellett volna követnie, hanem olyanná kellett volna válnia — kereszténnyé és nemzetivé — melyet egyes nyugati néppártok, például az Osztrák Néppárt képviselnek. Emiatt kértem felvételemet a KDNP-be.

*

(Részletek az MNP megújulás-platformjának székesfehérvári nyilatkozatából, június 27.: *„A dokumentum fenyegetődzése személyiségés politikai jogaiban sérti a platform tagjait, bizonyítja, hogy a néppártban újraélesztik a »legszebb« sztálinista módszereket és technikákat a vezetést kisajátítóktól eltérő nézeteket vallókkal szemben... A platform tagjai a múltért felelősséget nem cipelő középnemzedék tagjai, a néppártban ma garázdálkodók pedig az 50-es évekből felejtődtek itt... Nem veszünk részt egy esetleges szavazógépként funkcionáló országos gyűlésen, s felszólítunk erre minden Néppárt-tagot..."*

*

Dr. Turai Géza, az MNP szegedi elnöke: — Az országgyűlési képviselő-választások lezajlottak. Az esélyegyenlőség minden biztosítása nélkül induló történelmi pártunk — sajtó- és anyagi támogatás hiányában — nem is számíthatott jobb helyezésre... Nem elégszünk meg azzal, hogy nosztalgiával emlegessük a dicső múltat, a Nemzeti Parasztpártnak történelmi szerepét, vezéreinknek — *Veres Péternek, Kovács Imrének, Bibó Istvánnak* — harcát a Horthy-rendszerben, majd 1945 után új hazát teremtő forradalmi tetteit.

— *Vannak-e már konkrét jelöltjeik, akiket indítani kívánnak a helyhatósági választásokon?*

— Név szerint még nem tudok róluk beszélni, azt azonban elárulhatom, hogy *nem profi politikusaink közül* állítunk jelölteket. Olyanokkal vesszük fel a kapcsolatot, akik nem bürokraták, nem húzódnak a jog szövevényes barikádjai mögé. Jelszavunk: *nyílt sisakkal a „szerette város" érdekeiért!* Ilyen köztiszteletben álló, értékes személyiség sok van, ám ők eddig különböző okokból nem vehettek részt a város politikai életében.

— *Hány tagja van jelenleg az MNP-nek Szegeden?*

— A tagság létszáma Szegeden 75 és 120 között mozog. Pártolótagjaink elsősorban az idősebb korosztályt képviselik. Úgy gondoljuk, hogy nálunk is, mint minden pártban, fiatalítani kell, ehhez azonban nem kapunk elegendő segítséget.

— *Mi a véleménye a megújulásplatform kemény hangú nyilatkozatáról?*

— Mi, szegediek, az *országos ügyvezető elnökség mellett* foglaltunk állást. Nem akarunk pártszakadást. Sajnos, a megújulásplatform állásfoglalásaiban nincs utalás arra, hogy mit akarnak, csupán azt sorolják föl, hogy mit bírálnak.

*

Úgy látszik, hogy a választásokon vereséget szenvedett pártoknak szinte mindegyike belső problémákkal küzd; ha meggondoljuk, ez logikus is. Kíváncsian várjuk, hogy a 30-45 éves korosztályt tömörítő megújulásplatform bojkottfelhívása mennyire bizonyul eredményesnek, s arra is, hogy országos gyűlése után meg tud-e újulni a Magyar Néppárt. Szegedről mintegy 20 küldött vesz részt a tanácskozáson.

Sandi István

A gyilkos lövés, avagy: gyémánt, bal szem, természet

Új film

Rendező: Roger Spottiswoode. Főszereplők: Sidney Poitier, Tom Berenger, Clancy Brown, Kirstie Alley.

A gyilkos lövés című amerikai krimi, alapjaiban véve különleges, mert nem pusztán a krimis szlogeneket alkalmazza, nemcsak autós üldözés, dirr-durr, rablás, túszosdi van benne, hanem két ember (férfi) két külön világának találkozása, őrlődése, majd pedig „meghitt" kibékülése.

Egy férfi betörve az ékszerész házába, az asszony fejéhez nyomja a pontos revolvert, kényszeríti a férjet, hogy azon pizsamájában fusson (kocsival) az üzletbe némi gyémántért. A rémült öregúr meg is teszi, csakhogy a rendőrség igencsak rajta üt a pizsamás öregen és furcsának találják, hogy éjnek idején megy a boltba. Az öreg végre kinyögi, hogy az asszony otthon éppen egy stukkerrel néz farkasszemet. A néger bőrbe bújt nyomozó üldözőbe veszi az „őrült", de profi rablót, aki megöli az asszonyt, bal szemét kilövi; ezt a pikantériáját a továbbiakban is megőrzi, s vezeti nyomára a néger hekust. A rablógyilkos turistának álcázva magát egy hegyi horgászcsapatba férkőzik, s halad (árkon-bokron által) a kanadai határ felé. A csapatot egy nő vezeti, s mihelyst annak igazi szerelme értesül a veszélyről, a néger nyomozó mellé szegődik. A férfi jól ismeri a hegyi járatokat, ez az ő világa, vezeti és piszkálja a nyomozót, aki röhög is rajta: „Most nyomot keres, vagy a zúzmót akarja dalra fakasztani?" És nyomulnak hegyen, völgyön, szakadékon át a rablógyilkos után...

Ez egy olyan krimi (sajátos), mely a város és a természet „dialektikájában" két férfi küzdelmét mutatja, helyenként egészen jó poénokkal. Persze a végén, ha nem is a legszentebb békességgel, elfogadják egymást és egymás világát, „hepiend" három golyóval a nyomozó húsában.

P. Sz.